

نظریه‌های راهبردی

مؤلفین:

سرتیپ دوم دکتر ناصر شهلایی
سرتیپ دوم دکتر حسین ولی‌وند زمانی

انتشارات دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

۱۳۹۶

سرشناسه	شهلائی، ناصر، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	نظریه‌های راهبردی / مؤلفین ناصر شهلائی، حسین ولی‌وندزمانی؛ ویراستار محمدتقی پرتوی.
وضعیت ویراست	ویراست ۳.
مشخصات نشر	تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، انتشارات دافوس، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۵۴ص: نقشه، جدول.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۷۸۰-۶۱-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	ص.ع. به انگلیسی: Naser Shahlaie, Hossein Valivandzamani. Strategic theories.
یادداشت	واژه‌نامه.
یادداشت	کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	تاکتیک‌های نظامی
موضوع	Tactics
شناسه افز:	ولی‌وند زمانى، حسین، ۱۳۴۲ -
شناسه افزوده	ایران. ارتش. دانشگاه فرماندهی و ستاد. انتشارات دافوس
شناسه افزوده	Staff College. Dafoos Publisher & Commond. Army Iran
رده بندی کنگره	U۱۶۰
رده بندی دیویی	۱۶۰۵
شماره کتابشناسی ملی	۲۳۹۹۲۰

عنوان: نظریه‌های راهبردی

مؤلفین: دکتر ناصر شهلائی، دکتر حسین ولی‌وند زمانى

ویراستار: محمدتقی پرتوی

ناظر چاپ: سامان آزاد

صفحه‌آرایی: سعید واحدیان

ناشر: انتشارات دافوس

شمارگان: ۵۰۰

نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۸

دوم - (با تجدید نظر کلی) ۱۳۸۹

سوم - (ویرایش دوم) ۱۳۹۵

چهارم - (ویرایش سوم) ۱۳۹۶

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مدیریت چاپ، انتشارات و فصلنامه دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

قیمت: ۲۰۰,۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، میدان پاستور، خیابان دانشگاه جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۱۴۱۹۱

مسئولیت صحت مطالب بر عهده مؤلفین می‌باشد.

کلیه حقوق برای دافوس آجاست. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است).

فهرست مطالب

۱۱	فصل اول: کلیات
۱۲	بخش اول: مفاهیم کلی
۱۲	فرهنگ
۱۲	حاکمیت
۱۴	حکومت
۱۴	دولت - ملت
۱۴	جهانی شدن
۱۶	دفاع
۱۶	دفاع همه جانبه
۱۷	مشروعیت
۱۷	مقبولیت
۱۷	اطلاعات
۱۹	اطلاعات رزمی
۱۹	جنگ نرم
۱۹	جنگ رسانه‌ای
۲۰	جنگ روانی
۲۰	جنگ اطلاعات
۲۱	جنگ سایبر
۲۱	جنگ فرهنگی
۲۱	جنگ شبکه‌ای
۲۲	جنگ الکترونیک
۲۲	جنگ رایانه‌ای
۲۴	بخش دوم: مفاهیم راهبردی
۲۴	نظریه
۲۴	رهنامه
۲۵	رهنامه نظامی
۲۷	اطلاعات راهبردی
۲۸	تفکر راهبردی
۳۲	بخش سوم: مفهوم و ویژگی‌های راهبرد
۳۲	معنای لغوی راهبرد
۳۴	معنای اصطلاحی راهبرد

۴۰	ویژگی های راهبرد.....
۴۴	بخش چهارم: عناصر و عوامل مؤثر در تدوین راهبرد.....
۵۲	بخش پنجم: اهداف و اهداف ملی.....
۵۲	آرمان ملی.....
۵۳	چشم انداز.....
۵۵	چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴.....
۵۶	چشم انداز علم و فناوری جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴.....
۵۶	هدف.....
۵۶	اهداف ملی.....
۵۸	هدف های نظامی.....
۵۹	بخش ششم: سیاست و سیاست ملی.....
۵۹	سیاست ملی.....
۶۱	سیاست گذاری کل.....
۶۴	بخش هفتم: منافع ملی.....
۶۷	ابعاد منافع ملی.....
۷۱	بخش هشتم: قدرت ملی.....
۷۲	عناصر تشکیل دهنده قدرت ملی.....
۷۴	اقتدار ملی.....
۷۵	قدرت نظامی.....
۷۷	فصل دوم: ژئوپلیتیک، ژئواستراتژی، ژئواکونومی و ژئوکالچر
۷۸	بخش اول: ژئوپلیتیک.....
۸۱	عوامل ژئوپلیتیک.....
۸۱	الف- عوامل ثابت ژئوپلیتیک:.....
۸۶	نظریه های ژئوپلیتیک:.....
۸۶	الف- نظریه هارتلند (مدل زمینی).....
۸۸	ب- نظریه هارتلند جدید:.....
۸۹	پ- نظریه قدرت دریایی (مدل دریایی).....
۹۱	ت- نظریه قدرت هوایی (مدل هوایی).....
۹۳	ث- نظریه ریملند.....
۹۵	ج- نظریه سیستم ژئوپلیتیک جهانی (کوهن).....
۹۷	چ- نظریه برخورد تمدن ها.....
۱۰۰	ح- نظریه ژئوپلیتیک شیعه.....
۱۰۲	بخش دوم: ژئواستراتژی، ژئواکونومی، ژئوکالچر.....

۱۰۲	 ژئواستراتژی:
۱۰۴	 تحول مفهومی و تاریخی ژئواستراتژی
۱۱۴	 ژئواکونومی
۱۱۶	 ژئوکالچر
۱۱۹	فصل سوم: سیر تکوین اندیشه‌های راهبردی و نظامی
۱۲۰	بخش اول: سیر تکوین اندیشه راهبردی در دوران باستان تا انقلاب صنعتی
۱۲۰	الف- راهبرد در شرق باستان:
۱۲۲	ب- راهبرد در غرب باستان:
۱۲۳	پ- راهبرد در دوران قرون وسطی و ظهور اسلام:
۱۲۷	ت- راهبر: در عصر رنسانس:
۱۲۹	ث- راهبرد به از دوران رنسانس تا انقلاب صنعتی:
۱۳۰	ج- راهبرد در عصر ناسیونالیسم و انقلاب صنعتی:
۱۳۴	بخش دوم- سیر تکوین اندیشه راهبردی در دوران صلح مسلح و جنگ‌های عمومی
۱۳۴	الف- راهبرد در دوران صلح مسلح:
۱۳۶	ب- راهبرد در دوران جنگ‌های عمومی:
۱۳۹	پ- راهبرد در عصر هسته‌ای و جنگ سرد:
۱۴۰	مباحث راهبردی مورد توجه استراتژیست‌ها در عصر هسته‌ای:
۱۴۰	۱- بازدارندگی:
۱۴۰	۲- کنترل تسلیحات و خلع سلاح:
۱۴۶	۳- مدیریت بحران:
۱۴۹	۴- جنگ محدود یا عملیاتی:
۱۵۱	بخش سوم- سیر تکوین اندیشه راهبردی در عصر جدید
۱۵۷	فصل چهارم: راهبردهای نظامی
۱۵۸	بخش اول: انواع راهبرد
۱۵۸	راهبرد ملی
۱۶۰	راهبرد بزرگ
۱۶۴	راهبرد کامل
۱۶۵	راهبرد نظامی
۱۶۸	رابطه راهبرد نظامی با رهنامه نظامی
۱۷۴	بخش دوم - سطوح راهبرد
۱۷۸	تفاوت راهبرد و تاکتیک (راه‌کنش)
۱۸۱	بخش سوم- راهبردهای بازدارندگی
۱۸۱	راهبرد بازدارندگی

۱۸۳	اصول بازدارندگی
۱۸۵	روش‌های بازدارندگی
۱۸۶	بازدارندگی همه جانبه دفاعی جمهوری اسلامی ایران در مقابل تهدید ناهمتراز
۱۸۶	انواع راهبردهای بازدارندگی
۱۸۷	۱- بازدارندگی هسته‌ای:
۱۹۰	۲- امنیت دسته جمعی و پیمان‌های نظامی:
۱۹۶	۳- تکیه بر سلاح‌های متعارف:
۱۹۸	۴- بسیج ملی و اتکا به نیروهای مردمی:
۲۰۰	۵- بازدارندگی متکی بر «بیطرفی»
۲۰۲	بخش چهار: راهبردهای اقدام
۲۰۲	تعریف و برد اقدام
۲۰۵	راهبردهای تهاجمی:
۲۱۶	بخش پنجم: راهبردهای دفاعی
۲۱۶	دفاع غیرعامل:
۲۱۹	دفاع عامل:
۲۳۶	بخش ششم: راهبردهای مشترک
۲۳۶	۱- جنگ هسته‌ای:
۲۳۸	۲- جنگ غیرمتعارف غیرهسته‌ای
۲۴۴	۳- اتحادها و پیمان‌ها
۲۴۶	واژه‌نامه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه تجدید نظر کلی:

نظریه، مجموعه منظم اندیشه‌ها، مفاهیم و طرح‌هایی است که برای پیاده کردن یک مفهوم، تدوین می‌شود. نظریه‌ها و چارچوب‌های ذهنی، محمل‌هایی برای حرکت‌های بعدی هستند. فرماندهان و مدیران با تکیه بر نظریه‌ها، یگان و سازمان خود را در مسیری خاص هدایت می‌کنند و با پیاده‌سازی نظریه‌ای صحیح، به اهداف مورد نظر دست می‌یابند و یا با انتخابی غلط، از رسیدن به هدف محروم می‌شوند. مقصود از نظریه‌های راهبردی^۱، به کارگیری یا خلق راهبردی مناسب جهت دستیابی به وضعیت مطلوب است. در این راستا، شناسایی مهمترین راهبردهایی که تاکنون به اجرا درآمده‌اند و آگاهی از شرایط گزینش هر یک از آنها، می‌تواند راهگشای تصمیم‌گیری‌های آتی باشد.

در این کتاب سعی شده است جهت آشنایی دانشجویان دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران با نظریه‌های راهبردی، ابتدا مفاهیم کلی و راهبردی مرتبط با راهبردهای نظامی تشریح شود و پس از بیان عوامل مؤثر بر تدوین راهبرد، انواع راهبردهای نظامی جهت بازدارندگی و اقدام توضیح داده شده‌اند. در هر بحث برای تشریح هر یک از مفاهیم سعی شده تا تعاریف متفاوتی که نظریه‌پردازان در آن موضوع ارائه نموده‌اند، بیان شود تا دانشجو بتواند شناخت بالنسبه جامعی کسب نماید و با توجه به گوناگونی تعاریف، در پایان، تعریف واحدی توسط مؤلفان بیان شده است و برای فعال‌سازی هر چه بیشتر ذهن مخاطب، در پایان هر بحث، تعدادی تمرین و سؤال مفهومی، طراحی شده است تا پس از پاسخگویی دانشجویان، در کلاس مورد بحث قرار گیرند.

در چاپ جدید این کتاب؛ تجدید نظر کلی و اصلاحات و تغییراتی نسبت به چاپ‌های قبل انجام شده است که اصلاحات با بهره‌گیری از نظر اساتیدی که در طول چند ترم مبادرت به تدریس این کتاب نموده بودند انجام شده و همچنین مهمترین تغییر، حذف فصل مدیریت بحران است که توسط استاد معظم امیر سرتیپ دوم دکتر احمد مهرنیا تهیه و تدوین شده بود تا ان‌شاءالله در آینده

تحت عنوان کتابی مستقل چاپ و منتشر شود. همچنین مزید نمودن مواردی همچون ژئواکونومی و ژئوکالچر که می تواند در آگاهی دانشجویان موثر باشد از دیگر تغییرات این کتاب است. در انتها خداوند سبحان را شکر گزاریم که توفیق تألیف این کتاب آموزشی را به ما عنایت فرمود. مطمئناً امکان تقویت و بهبود این کتاب وجود دارد و از این رو، از کلیه استادان ارجمند، صاحب نظران محترم و دانشجویان علاقمند خواستاریم با ارایه نظرات و پیشنهادهای خود زمینه اصلاح و پربار شدن این اثر را فراهم آورند.

سر تیپ دوم دکتر ناصر شهلائی

سر تیپ دوم دکتر حسین ولی وند زمانی

www.ketab.ir